

Arbetsmarknadsutskottets betänkande

1978/79:28

med anledning av propositionen 1978/79:84 om myndigheters skadeståndsansvar i vissa personalärenden, m. m.

Propositionen

I propositionen 1978/79:84 (budgetdepartementet) har regeringen efter föredragning av statsrådet Wahlberg föreslagit riksdagen att antaga de inom budgetdepartementet upprättade lagförslagen till

1. lag om ändring i lagen (1976:600) om offentlig anställning,
2. lag om ändring i lagen (1965:576) om ställföreträdare för kommun vid vissa avtalsförhandlingar m. m.

Lagrådet har yttrat sig över lagförslaget under 1.

Lagförslagen

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1976:600) om offentlig anställning

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1976:600) om offentlig anställning¹

dels att 14 kap. 11 § skall upphöra att gälla,

dels att 15 kap. 8 § skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 16 kap. 7 §, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 kap.

8 §

Har statlig myndighet meddelat beslut om disciplinansvar, avskedande, avstängning eller läkarundersökning *beträffande arbetstagare hos annan än staten*, skall staten anses som arbetsgivare i tvist som rör beslutet.

Har statlig myndighet *beträffande arbetstagare hos annan än staten* meddelat beslut om *anställnings upphörande eller om disciplinansvar, avstängning eller läkarundersökning enligt denna lag*, skall staten anses som arbetsgivare i tvist som rör beslutet.

¹ Lagen omtryckt 1977:1047.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

16 kap.

7 §

Bryter myndighet i ärende om disciplinansvar, avskedande, avstängning eller läkarundersökning mot 14 kap. 1 eller 3–9 §, 15 kap. 3, 4 eller 7 §, föreskrift enligt 13 kap. 4 § om handläggning av ärende om avstängning eller läkarundersökning eller föreskrift som avses i 15 kap. 3 eller 6 §, äger 38 § första, tredje och fjärde styckena samt 40 § lagen (1974:12) om anställningsskydd motsvarande tillämpning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1979.

2 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1965:576) om ställföreträdare för kommun vid vissa avtalsförhandlingar m. m.**

Härigenom föreskrivs att i 1–5 och 8 §§ lagen (1965:576) om ställföreträdare för kommun vid vissa avtalsförhandlingar m. m.¹ orden "statens avtalsverk" respektive ordet "avtalsverket" skall bytas ut mot "statens arbetsgivarverk" respektive "arbetsgivarverket".

Denna lag träder i kraft två veckor efter den dag, då lagen enligt uppgift på den utkommit från trycket i Svensk författningssamling. Lagen tillämpas dock för tid från och med den 1 januari 1979.

¹ Senaste lydelse av

1 § 1974:1014

5 § 1970:352

8 § 1974:1014.

Utskottet

I propositionen föreslås vissa ändringar i lagen om offentlig anställning (LOA) av innebörd i huvudsak att skadeståndsbestämmelserna i lagen om anställningsskydd (LAS) genom införande av ett nytt lagrum, 16 kap. 7 §, skall göras tillämpliga på fall där en myndighet i ärende om disciplinansvar, avskedande, avstängning och läkarundersökning har brutit mot närmare angivna föreskrifter i LOA eller i någon författning som har meddelats med stöd av LOA. Förslaget innefattar också en ändring i 15 kap. 8 § som åsyftar en utvidgning av området för det statliga arbetsgivaransvaret i vissa rättstvister.

Propositionens förslag bygger på en rapport (Ds B 1978:3) utarbetad inom budgetdepartementet.

LAS liksom den arbetsrättsliga lagstiftningen i övrigt omfattar i princip även den offentliga sektorn. Med hänsyn till den politiska demokratin och den offentliga verksamhetens särart har det emellertid ansetts nödvändigt med vissa särbestämmelser för denna del av arbetsmarknaden. Dessa har intagits i LOA.

Ett område där LAS och LOA har från varandra avvikande regler är arbetsgivares skadeståndsansvar i personalärenden. Enligt LAS har arbetsgivaren här mot både arbetstagaren och dennes organisation ett omfattande s. k. strikt skadeståndsansvar, dvs. det inträder utan att arbetsgivaren behöver ha varit försumlig. Ansvariet omfattar både bedömningsfel (materiella fel) och fel av formell karaktär vid handläggningen av ett ärende. Skadestånd kan vidare utgå både för ekonomisk skada och för ideell skada, s. k. allmänt skadestånd (38 och 40 §§).

Den offentlige arbetsgivaren däremot har ett mera begränsat skadeståndsansvar i personalärenden. De grundläggande reglerna ges i skadeståndslagen. Därsägs att staten eller kommun skall ersätta personskada, sakskada eller ren förmögenhetsskada som vållas genom fel eller försummelse vid myndighetsutövning. Detta ansvar är emellertid begränsat på olika sätt, dels genom att ersättningsskyldighet bara föreligger om myndigheten har åsidosatt de krav som skäligen kan ställas på dess verksamhetsutövning (3 kap. 3 §, "standardregeln"), dels genom att den skadelidande går miste om ersättning om han utan giltig anledning underlåtit att själv bevaka sin rätt (3 kap. 4 §, "passivitetsregeln").

I några fall framgår dock av LOA att LAS bestämmelser om skadestånd skall tillämpas även på LOA:s område, nämligen vid underlåtenhet att varsla arbetstagarorganisation eller att ge organisationen tillfälle till överläggning eller att lämna den underrättelse om beslut i samband med ärenden om avskedande och avstängning (14 kap. 7 och 11 §§). I övrigt gäller LAS skadeståndsregler inte i ärenden om disciplinansvar, avskedande, avstängning eller läkarundersökning enligt LOA.

I den departementsrapport som ligger till grund för propositionen hade föreslagits, att myndighets skadeståndsansvar vid brott mot föreskrifter i

LOA eller med stöd av LOA meddelade författningar helt skulle svara mot vad som gäller enligt LAS, dvs. utgöra ett strikt ansvar med möjlighet till skadestånd inte bara vid formella fel utan även vid bedömningsfel. Under remissbehandlingen har denna del av förslaget rönt stark kritik. Flera remissinstanser, bland dem JK och JO, har sålunda påtalat risken för att skadeståndsansvar vid bedömningsfel skulle verka återhållande på myndigheternas handlande när det gällde att vidta disciplinära åtgärder mot arbetstagare.

Som följd av denna kritik har regeringen avvisat rapportförslaget i denna del. I propositionen föreslås sålunda att den offentlige arbetsgivarens skadeståndsansvar begränsas till att gälla formfel vid handläggning av här aktuella personalärenden enligt LOA.

Utskottet delar den i propositionen redovisade uppfattningen och vill särskilt understryka vad som sägs om handläggningsföreskrifternas syfte – att både gagna en väl fungerande förvaltning och garantera de enskilda arbetstagarnas rättssäkerhet.

Vad angår departementsrapportens förslag att efter arbetsrättsligt mönster tillerkänna såväl den berörde arbetstagaren som dennes organisation ett allmänt skadestånd så snart ett offentligt organ vid myndighetsutövning i ett disciplinärende eller liknande ärende begått ett formellt fel, har två av lagrådets ledamöter avvisat tanken på att införa en sådan ny rätt till allmänt skadestånd utanför den egentliga arbetsrättens område. De förordar alltså att skadeståndsansvaret begränsas till att omfatta ekonomisk skada. I propositionen vidhålls dock rapportförslaget i denna del.

Utskottet har samma synsätt som kommit till uttryck i propositionen att någon ytterligare begränsning av skadeståndsansvaret för den offentlige arbetsgivaren inte bör ske. Arbetstagaren och dennes organisation bör enligt utskottets mening ersättas för den skada de kan ha lidit genom att arbetsgivaren åsidosatt formella handläggningsföreskrifter.

I övrigt föranleder propositionens lagförslag inte någon kommentar. Utskottet biträder alltså propositionen i dess helhet.

Utskottet hemställer

att riksdagen bifaller regeringens proposition 1978/79:84.

Stockholm den 20 mars 1979

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

ELVER JONSSON

Närvarande: Elver Jonsson (fp), Jan-Ivan Nilsson (c), Alf Wennerfors (m), Birger Nilsson (s), Gördis Hörnlund (s), Allan Gustafsson (c), Erik Johansson i Simrishamn (s), Filip Fridolfsson (m), Ingrid Ludvigsson (s), Arne Fransson (c), Pär Granstedt (c), Frida Berglund (s), Anna-Greta Leijon (s), Sune Johansson (s) och Göte Pettersson (fp).